

● از کارشناسان دعوت شود تا نکات لازم را یادآوری کنند. مثلاً: انجمن اولیا و مربیان، بعد از صدا و سیما، جزو مهم‌ترین گروه‌های آموزش عمومی برای خانواده‌ها (از نظر تعلیم و تربیت) محسوب می‌شود. مدرسه می‌تواند برای عملکرد بهتر در این جلسات، اهداف آموزشی و تربیتی خود را دسته‌بندی و در دوره‌های زمانی معین اجرا کند. برنامه‌هایی مثل:

الف) دعوت از کارشناس ارشد روان‌شناسی و مشاوره برای تشریح و تبیین حالات و روحیات نوجوانان و دانش‌آموزان در سنین گوناگون، آموزش خانواده‌ها برای پیشگیری از ناهنجاری‌ها و بیماری‌های گوناگون روحی و روانی فرزندان و نیز آموزش نکاتی برای بهداشت روانی دانش‌آموزان.

ب) دعوت از جامعه‌شناس برای تشریح وضعیت اجتماعی جامعه و ناهنجاری‌های اجتماعی و اطلاع‌رسانی دربارهٔ خطرهایی که در محیط زندگی شهروندی دانش‌آموز را تهدید می‌کنند؛ مانند ناهنجاری‌های رفتاری موجود در زمینهٔ بی‌حجابی یا بدحجابی؛ اعتیاد به مواد مخدر اعم از کراک، شیشه، کریستال و قرص‌های روان‌گردان؛ تأثیر رسانه‌هایی مانند ماهواره و اینترنت و نتایج مثبت و منفی آن‌ها؛ رعایت نکردن انضباط اجتماعی و بی‌توجهی به مقررات گروه و جامعه؛ معاشرت با دوستان ناباب یا گروه‌های همسال.

ج) دعوت از پزشک برای اطلاع‌رسانی به والدین دربارهٔ بیماری‌های خطرناک و مسری موجود در جامعه و تهدیدکنندهٔ دانش‌آموزان.

د) دعوت از کارشناس مذهبی مسلط به مسائل روز برای اطلاع‌رسانی و آموزش والدین با تأکید بر دانش‌آموزان هر دورهٔ تحصیلی

هـ) دعوت از دیگر کارشناسان مورد نیاز و درخواست والدین و دانش‌آموزان.

● گاه جلسات انجمن اولیا برای شرکت‌کنندگان تکراری می‌شوند؛ طوری که اولیا رغبت به شرکت در آن‌ها را از دست می‌دهند. بعضی از اشکالاتی که جلسات را تکراری می‌کنند، عبارت‌اند از:

الف) سخنرانی‌های طولانی و خسته‌کنندهٔ مسئولان اداره یا دیگر سخنرانان (مدیران به صلاحدید خود افرادی را برای سخنرانی دعوت می‌کنند که سخنان و حضورشان برای حاضران جلسه سود چندانی ندارد).

ب) درخواست مستقیم کمک‌های مالی بلاعوض از شرکت‌کنندگان

ج) پذیرایی نامناسب

د) ناامید کردن والدین و زیر سؤال بردن کارایی خود و کارکنان آموزشگاه با برشمردن مشکلات بی‌شمار

# نکاتی برای برگزاری مفید

|| حمیدرضا ترکمندی ||  
کارشناس ارشد مدیریت آموزشی



پیش روی مدیر و ناتوانی از ادامه کار در مدرسه.  
● برنامه‌ریزی و مدیریت جلسه باید دقیق صورت گیرد. حتی والدین هم مانند خیلی از دانش‌آموزان هنوز به داخل سالن یا مدرسه نیامده، به جنب‌وجوش می‌افتند که «باید زود برویم، کار داریم!» در صورتی که اگر بدانند جلسه انجمن مفید است، با کمال میل خواهند نشست و از جلسه استفاده خواهند کرد. جا دارد مدیریت مدرسه زمان سخنرانی افراد و برنامه‌ها را مشخص کند. مثلاً سخنرانی فلان مسئول اداره نباید آن قدر طولانی شود که والدین جلسه را ترک کنند، بلکه پیش‌تر باید زمان مثلاً بیست دقیقه‌ای سخنرانی به حضاران اعلام شود.

● برخی مدیران مدارس به اشتباه فکر می‌کنند جلسات انجمن اولیا با گنجاندن بعضی کارهای تکراری «پرثمر و مفید» جلوه می‌کند و این را با چشم و هم‌چشمی سایر مدارس انجام می‌دهند. به گمان آن‌ها اداره آموزش و پرورش منطقه یا مسئول انجمن اولیا و مربیان اداره از این کارهای تکراری تقدیر خواهد کرد یا

در صورت انجام ندادن برخی کارها مورد بازخواست قرار خواهند گرفت (و شاید چنین هم بشود!)، در حالی که هدف جلسه انجمن اولیا این نیست. برای مثال، اجرای ۴۰ دقیقه‌ای نمایش یا اجرای ۲۰ دقیقه‌ای سرود در جلسه انجمن ضروری به نظر نمی‌رسد. همچنین است اجرای ۱۵ دقیقه‌ای گروه تواشیح یا مراسم قرآن ابتدای جلسه با آن لباس‌های تکراری و رنگارنگ و شمع و گل و حرکت از ته سالن و خاموش کردن چراغ‌ها و غیره (که هر کدام در جای خود بسیار بجا و عزیز است). اولیا نیامده‌اند که برنامه هنری و نمایشی ببینند، آمده‌اند درباره مسائل انجمن چیزهای تازه بدانند، نظر، انتقاد یا پیشنهاد بدهند و مفید و مؤثر باشند. اجرای این برنامه‌ها را می‌توان به جلسه‌ای در تالار مدرسه و در مناسبتی خاص یا با هدف معرفی توانمندی‌های دانش‌آموزان در حضور والدین مؤکول کرد. (دلیل ذکر این موارد آن است که همه‌مان بارها تجربه چنین جلسات خسته‌کننده‌ای را داشته‌ایم، ولی اعتراض نتیجه‌ای نداشته و ممکن است حتی گاهی گله شود که گفته‌اند نباید قرآن تلاوت شود! یا حیف است فعالیت‌های هنری دانش‌آموزان را حذف کرد! تلاوت قرآن (همراه با ترجمه آن) برای چند دقیقه کوتاه، به منظور تبرک جلسه، کافی است.

● اگر والدین بدانند در جلسات انجمن اولیا به صورت مطلوبی مطرح و مؤثر واقع می‌شوند و از نظر، تخصص و شغل آن‌ها استفاده خواهد شد، با رغبت بیشتری در آن حضور می‌یابند. در حالی که اگر در سخنرانی فلان مسئول در سکوت مطلق فقط شنونده

## جلسات انجمن اولیا و مربیان



باشند، جلسه برایشان جذاب و مفید نخواهد بود.

● بهتر است در جلسه اول یا جلسات عمومی دیگر، به والدین داوطلب وقت داده شود تا در زمانی محدود (مثلاً ده دقیقه)، درباره انتظارات خود از کارکنان مدرسه صحبت کنند تا دیگر شرکت کنندگان نیز از طرح خواسته‌های خود از مدرسه ترس یا شرم نداشته باشند. اگر برای این کار مهم حتی سی دقیقه وقت جلسه گرفته شود، والدین ضمن اظهار رضایت از کار مدیر و همکاران، در جلسات بعد با رغبت بیشتری حاضر می‌شوند و خواسته‌های خود را اعلام می‌کنند.

● برخی مدیران فکر می‌کنند مفید و رسمی بودن جلسه فقط با حضور مهمانان رسمی اداری، سیاسی، مذهبی و مسئولان رسمی شهر حاصل می‌شود. حضور این چهره‌ها در جلسات تخصصی و کمیته‌های انجمن مفید خواهد بود، ولی در جلسات عمومی باعث سکوت و انضباط خشک جلسه و تماشای شدن والدین می‌شود. زیرا جو سالن و جلسه بسیار رسمی و منضبط خواهد شد. تجربه نشان داده است، معمولاً جلساتی مؤثر بوده‌اند که در فضایی دوستانه و ساده و پر بحث و نظر و با تبادل تجربه بیشتر برگزار شده‌اند.

● دبیران و تمامی کارکنان مدرسه (و هر شخص که به نوعی با مدرسه همکاری دارد) در اولین جلسه عمومی انجمن دعوت شوند. انتقال این خواسته‌ها، انتظارات یا اعتراضات از طرف مدیر به دبیران، ممکن است با واکنش یا مقاومت روبرو شود. حتی اگر دبیری در مدرسه‌ای دیگر درس دارد (دبیران دوره‌های راهنمایی و متوسطه) از آن مدرسه خواهش شود دو ساعت با مرخصی دبیر برای حضور در جلسه موافقت کنند. چنانچه روز جلسه، ساعت کاری دبیر در مدرسه نباشد هم، مدیر باید به نحوی حضور دو ساعته وی در جلسه را جبران کند.

● چنانچه یکی از دبیران مدرسه به‌عنوان نماینده انتظارات مدرسه از والدین را طی پانزده یا بیست دقیقه بیان و مواضع دبیران را به والدین اعلام کند، کاری بسیار مفید است و موجب خرسندی والدین خواهد شد. مطالب نماینده دبیران باید بسیار مفید، مؤثر و بجا باشد. تأکید به والدین برای کنترل دقیق دانش‌آموزان در آوردن نمره ۲۰، از نظر والدین آگاه بیشتر طنز محسوب می‌شود تا توصیه! تذکر به والدین برای کمک به تکالیف نوجوان در منزل نیز توصیه‌ای بی‌جا و سبک است. توصیه به بازدید مخفیانه کیف دانش‌آموزان و کمد و میز آن‌ها در منزل نیز دهن‌کجی به والدین است. امروزه والدین آن‌قدر آگاه هستند که طرح این خواسته‌ها و چنین کارهایی را نشان نظارت بر فرزند خود نمی‌دانند!

● متأسفانه کارکنان مدرسه تعریف و شناخت درستی از اهمیت و وظایف انجمن و کارکردهای آن ندارند. فکر می‌کنند که لازم نیست در جلسه حضور

داشته باشند یا حضورشان مؤثر نیست و شرکت در جلسه وظیفه آنان نیست و شاید ترمرد هم داشته باشند! گاهی همکاران تصور می‌کنند فقط سه نفر باید در جلسه شرکت کنند؛ مدیر برای خوشامدگویی، مربی پرورشی برای خواندن جملاتی از بزرگان و خدمتگزار برای پذیرایی! در حالی که تمام کارکنان مدرسه باید در انجمن فعال باشند، چراکه بیشترین اعتراضات و درگیری‌ها به شیوه‌های تدریس و برخورد دبیران و معاون با دانش‌آموز مربوط است. پس حضور آنان در جلسه مهم و الزامی است. باید فرهنگ منسوخ فرار از جلسات مهم در بین آنان از بین برود. ضمناً مدیر می‌تواند در ارزشیابی پایان سال حضور دبیران را تأثیر دهد (با توجه به اینکه باید به نوعی حضور وی را جبران کرد و این استاندارد و نحوه جبران باید به اطلاع آن‌ها برسد. برای مثال، یکی از معیارهای دعوت معلمان به تدریس در این آموزشگاه (در مدارس خاص) در سال آتی، شرکت مؤثر در جلسات شورای دبیران و انجمن اولیا خواهد بود).

● اگر ممکن است، با هماهنگی قبلی، شماره تلفن مشاور، روان‌شناس مدرسه، مرکز مشاوره یا ساعات حضور آنان در مدرسه، برای پاسخ‌گویی تلفنی یا دیدار در مدرسه، به والدین اعلام شود. بدیهی است مشاور باید ملزم به پاسخگویی باشد و حق الزحمه آن را نیز دریافت کند تا این کار را «بیگاری» نداند، بلکه وظیفه و امری مؤثر تلقی کند.

● شماره‌های تلفن نماینده‌های والدین یا کارشناسان دیگر (مذهبی، جامعه‌شناس و روان‌شناس) در جلسه به اطلاع والدین برسد تا بخشی از اعتراضات، سؤالات، پیشنهادات و... به آنان منتقل شود و وقت مدیر در مدرسه بی‌جا گرفته نشود.

● نوآوری و ابداع برای والدین مفید و جذاب خواهد بود؛ در طراحی و برنامه‌ریزی جلسات باید روی این موضوع کار کرد تا علاقه به مشارکت را در مادران و پدران دانش‌آموزان افزایش داد.

● این تذکر لازم است که در جلسات عمومی دانش‌آموزان حضور نداشته باشند (چراکه در صورت حضور آنان، به سادگی نمی‌توان مسائل را مطرح کرد). اگر ممکن باشد برای حفظ نظم و آرامش جلسه و تمرکز مادر و دیگران خردسالان نیز همراه نشوند.

● تشکیل کارگاه‌هایی در کنار جلسات انجمن اولیا بسیار مفید است. می‌توان در جلسات بعدی مادران و پدران را دسته‌بندی کرد و در گروه‌های مشاوره، جامعه‌شناسی، مذهبی و پزشکی جای داد. در چهار جلسه همه به نوبت در همه کلاس‌ها شرکت خواهند کرد. دسته‌بندی والدین به خانم‌ها و آقایان فقط برای بیان مسائل جنسی و بلوغ مفید خواهد بود. در بقیه موارد توجه علمی ندارد، چون جلسات مشترک معمولاً

نوآوری و ابداع برای والدین مفید و جذاب خواهد بود؛ در طراحی و برنامه‌ریزی جلسات باید روی این موضوع کار کرد تا علاقه به مشارکت را در مادران و پدران دانش‌آموزان افزایش داد



تحرك و پویایی بیشتری دارند. می‌توان در پایان دوره کارگاه به‌عنوان یادبود به شرکت‌کنندگان لوح تقدیر یا یادبود داد.

● اوقات مراجعه به مدرسه و ملاقات با دبیران در یک برنامه موقتی مثلاً ماهانه به والدین اعلام شود. برای مراجعه والدین در بقیه اوقات نیز باید در مدرسه باز باشد. البته نباید فضا طوری باشد که والدین فکر کنند مزاحم کار مدرسه خواهند شد یا مدرسه از حضور آنان، به‌خاطر مراجعه مکرر، به‌عنوان مزاحم یاد خواهد کرد (برنامه ملاقات با دبیران برای حفظ ساعت‌های درسی و رعایت حقوق دانش‌آموزان ضروری است تا در ساعت‌های کلاسی اختلال ایجاد نشود).

● جلسات هم‌اندیشی والدین در خیلی از مدارس برگزار نمی‌شود، در حالی که این جلسات بسیاری از اعتراضات و درگیری‌های مدیر و کارکنان مدرسه را می‌کاهد. برای مثال، والدین دانش‌آموزان کلاس دوم الف در یک روز مشخص به مدرسه دعوت شوند و در کلاسی خالی، در مورد مسائل مدرسه با هم تبادل نظر و انتقادات و پیشنهادهایشان را به مدیر منتقل کنند و اگر لازم باشد مدیر یا نماینده دبیران هم در جلسه حضور یابند. در جلسه عمومی ابتدای سال می‌توان تاریخ اولین هم‌اندیشی والدین هر کلاس را اعلام کرد تا والدین با آمادگی در آن حضور یابند.

● در جلسات انجمن اولیا، برگه‌هایی به والدین داده شود تا در آن انتقادات و پیشنهادهایشان را بدون ذکر نام بنویسند و تحویل دهند. این نکات باید در جلسات شورای معلمان بررسی شوند. معمولاً والدین از طرح انتقادات به‌صورت مستقیم واهمه دارند.

● شرکت برخی والدین در جلسات شورای دبیران خالی از لطف نیست، زیرا می‌توانند دیدگاه‌های خود را درباره کار معلم به‌صورت غیرمستقیم مطرح کنند تا مدیر مجبور نشود خود مواضع آنان را همیشه به دبیران و آموزگاران منتقل کند.

● رونوشتی از برنامه‌های جلسات عمومی انجمن اولیا به خانواده‌ها داده شود تا با اطلاع قبلی از برنامه‌ها در جلسه شرکت کنند و مفید واقع شوند.

● موضوعات تکراری و رایج در جلسات به حداقل رسانده شود و تا آنجا که ممکن است درباره برنامه‌های نوآوری در خدمات مدرسه بیشتر کار شود.

● متأسفانه، خصوصیت محافظه‌کاری و حالات حاکی از ترس برخی مدیران، معاونان، مربیان پرورشی و غیره باعث می‌شود اقدامات نوآورانه، شجاعانه، جدید، مفید و مؤثری برای آموزش و تربیت صورت نگیرد و در زمان طرح اولیه آن‌ها معمولاً با صحبت، اما، اگر، شاید، ممکن است و عبارات توجیهی دیگر، حتی مطرح کردن «اقدامات نوآورانه» با شکست روبه‌رو شوند. مشغول شدن مدیر در مدرسه به کارهای تکراری و همیشگی،

محیطی غیرجذاب، خشک و کسل‌کننده را ابتدا برای خود و سپس برای کارکنان و دانش‌آموزان به‌وجود می‌آورد. (قبلاً برخی مدیران، مخصوصاً در مدارس دخترانه، جلسه اول یعنی انتخاب اعضا را در دو جلسه تکراری جداگانه، یک بار برای خانم‌ها و بار دیگر برای آقایان تشکیل می‌دادند! در این شیوه، علاوه بر گرفته شدن وقت مدرسه، انتخابات نیز براساس اجبار صورت می‌گرفت. حتی در برخی شهرستان‌ها، مدیران مدارس جلسات اعضای اصلی انجمن را در دو نوبت آقایان و خانم‌ها تشکیل می‌دادند و بعدها صورت‌جلسات را امضا می‌کردند!)

● در تصمیم‌گیری برای انتخاب محتوای کلاس‌های آموزشی والدین در جلسات انجمن اولیا، علاوه بر نظر مدرسه و اداره، باید به‌نظر خانواده‌ها هم در خصوص نیازهای آنان توجه شود. می‌توان از نظر غیرمستقیم دانش‌آموزان درباره مشکلاتشان نیز برای محتوای جلسات استفاده کرد. مثلاً استفاده مطلوب از اینترنت و آسیب‌شناسی استفاده از آن در نوجوانان، مضرات در دسترس بودن ماهواره در منازل برای دانش‌آموزان و آگاهی والدین از این آسیب‌ها، می‌تواند موضوعاتی باشند که کارشناسان جامعه‌شناسی درباره آن‌ها به والدین آگاهی می‌دهند.

● برخی مدیران مدارس یا کارشناسان انجمن اولیای ادارات در برخی مدارس یا ادارات شهرهای کشور، در هر موضوعی برای ایراد سخنرانی‌ها در جلسات انجمن یا آموزش خانواده فوراً سراغ مشاور می‌روند و به این ترتیب تصور می‌کنند والدین را از همه جنبه‌ها به سلاح‌های ایمنی و پیشگیری مسلح کرده‌اند و وظیفه خود را به نحو احسن انجام داده‌اند، اما بدیهی است که یک مشاور در تمام زمینه‌ها نمی‌تواند صاحب‌نظر باشد. مشاور در موارد تربیتی و مشاوره بسیار مؤثر است، ولی باید از وجود استادان دانشگاه، کارشناسان جامعه‌شناسی، روحانیان و غیره نیز استفاده کرد. مثلاً جامعه‌شناس در خصوص آسیب‌های اجتماعی می‌تواند مفیدتر باشد تا دیگران. کسی که به مباحث مدیریت خانواده مسلط است، در مورد نحوه اداره خانواده و تجهیز شدن خانواده به سلاح‌هایی در پیشگیری از اختلافات سودمندتر از پزشک است. کار یک پزشک را در آگاهی بخشی درباره انتقال ایدز و بیماری‌های واگیردار هیچ‌وقت یک روان‌شناس به‌خوبی انجام نخواهد داد. همچنین، روان‌شناسان و روحانیان آگاه در تخصص خودشان بسیار مفیدتر خواهند بود تا...

● نقش مدیر در فراخوانی اولیا، برگزاری انتخابات سالم، جلب اعتماد اولیا و انتخاب افراد با روحیه مسئولیت‌پذیری و توانمندی فکری و شخصیتی مهم است. در این خصوص، مدیران آموزشگاه باید تدبیر و برنامه داشته باشند.

شرکت برخی والدین در جلسات شورای دبیران خالی از لطف نیست، زیرا می‌توانند دیدگاه‌های خود را درباره کار معلم به‌صورت غیرمستقیم مطرح کنند تا مدیر مجبور نشود خود مواضع آنان را همیشه به دبیران و آموزگاران منتقل کند

